

Wat is knolcyperus?

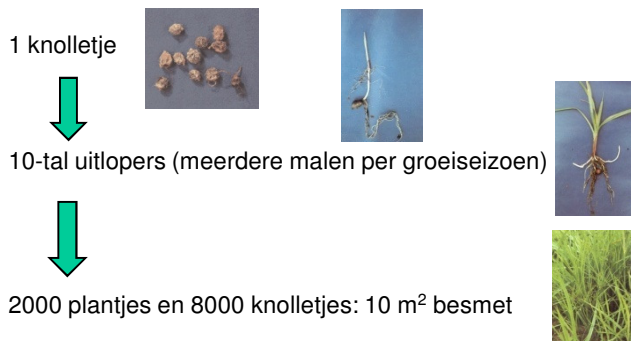
De knolcyperus (*Cyperus esculentus*) is een vaste plant die behoort tot de cypergrassenfamilie (*Cyperaceae*). De plant wordt beschouwd als een hardnekkig onkruid in de teelt van aardappels en maïs en de gladiolenteelt en heeft zich eind jaren zeventig gevestigd op een aantal akker- en tuinbouwbedrijven. Het is een gevaar voor partijen plant- en pootgoed en voor diverse teelten omwille van de sterke verspreiding en concurrentie.

Biologie

Knolcyperus overwintert als knol in de grond. De knol is een verdikt gedeelte van de wortelstok met maximaal twaalf ogen. De knol kan zeker 10 jaar levenskrachtig blijven. Knolcyperus loopt uit vanaf begin mei als de grond begint op te warmen en liefst in los liggende grond. Uit het knoepog op de knol ontwikkelt zich een wortelstok. Vlak onder het grondoppervlak ontstaat een verdikking, de basaalknol. Vanuit de basaalknol vormt zich een nieuwe plant. De plant vormt blad, zijdelings ontstaan wortels en na zeer korte tijd ook horizontale wortelstokken. Die vormen opnieuw basaalknollen die op hun beurt ook weer wortelstokken en planten of nieuwe knollen vormen. Naarmate het seizoen vordert neemt de scheutgroei af, terwijl de vorming van knollen toeneemt.

Knolcyperus bloeit van juli tot oktober en vindt men vooral op vochtigere gronden en zonnige plekken. Uit de basaalknol schiet dan een stengel op met aan het einde een biesachtige bloeiwijze. Het zaad is onder onze normale klimaatsomstandigheden niet kiem- en levenskrachtig. Na de eerste nachtvorst sterft de plant bovengronds af. De ondergrondse knollen kunnen de vorst zeer goed doorstaan.

Eén enkele plant kan zich in één seizoen naar alle zijden meters ver uitbreiden. Onder optimale omstandigheden kan één moederknol in één groeiseizoen ongeveer 2000 planten en 8000 knollen vormen!



Symptomen

Knolcyperus is herkenbaar aan de roze 'voetjes' en aan de zijdelings groeiende wortels. De bladeren van de knolcyperusplant groeien vanuit de basis en lopen spits toe. Een knolcyperusknol, die zelf geen wortel vormt smaakt hazelnootachtig. De knol is voor de afrijping wit, later kastanjebruin en uiteindelijk bijna zwart.

De grootte varieert van enkele millimeters tot 2 centimeter. In de bloeiperiode (juli tot oktober) komt vanuit de knol een driekantige stengel met aan het einde tussen de schutbladeren, een geel-bruine biesachtige bloeiwijze. Knolcyperus groeit met het gewas mee. In een open gewas blijft de knolcyperusplant klein en gedrongen, terwijl hij in een hoog gewas juist lange en smalle bladeren vormt.

Verspreiding

De verspreiding van de knolcyperus gebeurt op een hels ritme en kan gebeuren op de volgende manieren:

- Via besmette partijen plant- en pootgoed;
- Via besmette machines en werktuigen;
- Via besmette grond en besmet afval (versleping);
- Via besmet land (uitbreiding);

Preventieve maatregelen

Het gebruik van pootgoed en stalmeest, die niet besmet zijn, is een eerste maatregel. Heb je een besmet perceel op je bedrijf, bewerk dit perceel dan best als laatste en reinig na de werkzaamheden de machines goed.

Het is ook van het grootste belang dat zowel de landbouwers zelf als de loonwerkers hygiënische maatregelen nemen om verspreiding te voorkomen.



Foto 1: bloeiwijze zijaanzicht – bron UGent



Foto 2: basaalknol en ondergrondse uitlopers met jonge stengelknolletjes – bron UGent



Foto 3: plant met basaalknol – Forestry Images



Foto 4: *Cyperus esculentus* bloeiwijze bovenaanzicht – bron UGent



Foto 5: een veld met een zware knolcyperus besmetting waar in de meest rechtse kolom chemische bestrijding is toegepast met een goed resultaat

Beheersingsmaatregelen

Meldingsplicht

Stelt men een besmetting met knolcyperus vast, (op een perceel, in de berm of in een natuurgebied) dan moet dit gemeld worden aan het FAVV. Dit dient te gebeuren bij de Provinciale controle-eenheid (PCE) van de provincie waar de aanwezigheid wordt vastgesteld. De coördinaten van de PCE's zijn te vinden op de website van het FAVV via de rubriek "Contact".

Maatregelen op een besmet perceel

De betrokken landbouwer krijgt gedurende 2 jaar volgende inperkingsmaatregelen opgelegd:

- reiniging machines bij verlaten van het veld
- verbod afvoer grond
- verbod teelt wortel, knol- en bolgewassen
- Keuze uit volgende bestrijdingsmaatregelen:
 - ✓ mechanische bestrijding
 - ✓ handmatige verwijdering van knolcyperus
 - ✓ chemische bestrijding (met een erkend bestrijdingsmiddel)
 - ✓ inzaai zwaardekkend gewas gevolgd door teelt waar evaluatie kan plaatsvinden
 - ✓ afgraven (PCE FAVV verwittigen bij werken)
 - ✓ afgraven tot 50 cm diepte van een zone met een straal van 3 m vanaf de rand van de besmettingshaard. De uitgegraven grond moet diep begraven worden op het perceel zelf en met minimaal 1 m onbesmette grond bedekt worden. In laatste instantie kan de afgegraven grond gestort worden op een erkende stortplaats.
 - ✓ andere maatregelen goedgekeurd door FAVV

In het tweede jaar volgt er een evaluatie waarbij volgende situaties zich kunnen voordoen

- Wordt er geen knolcyperus meer gevonden gedurende 2 jaar, dan wordt het perceel vrij verklaard.
- Is er nog knolcyperus maar is de besmetting onder controle, dan blijven de inperkingsmaatregelen gelden.
- Is de besmetting niet onder controle, dan moet gedurende 5 jaar grasland worden ingezaaid. Na 5 jaar kan men terug een evaluatie vragen en zal het van de situatie afhangen of er terug inperkingsmaatregelen opgelegd worden of de verplichting van grasland blijft. Op percelen waar de verplichting van grasland geldt, kan er maïs of graan geteeld worden mits men zich laat begeleiden door het LCV (Landbouwcentrum voedergewassen Geel).

Maatregelen bij besmetting buiten de landbouw

Indien knolcyperus vastgesteld wordt op een terrein buiten de landbouw (wegberm, natuurgebied,...) dan worden de bestrijdingsmaatregelen aangepast (zoals afvoer van grond en ander materiaal enkel onder voorwaarden, hygiënemaatregelen machines).



Foto 6: besmetting met knolcyperus - bron LCV